

מראי מקומות - יבמות

לג.

דכל שאינו יכול לחול זה אחר זה אינו חל כלל. אבל בהא דאין איסור חל על איסור, דהסברא היא דכיון דכבר מוזהר אין האיסור חל עליו, אבל כשחלים ביחד, אמרי' דשניהם חלים, דהי מינייהו מפקת. אבל אין שייך לומר דבבת אחת אינו, דא"כ לא יחול א' מהן ויהי פטור, וזה ודאי אינו.

ה. כגון דאייתי ב' שערות בשבת

ע' אור שמח (איסורי ביאה ג, ב) שדן בענין פטור קטן מעונשין, האם איסורים קיימים ג"כ על קטנים, אלא דפטורים מעונשין, או דלמא לא רמי האיסורים עלייהו בכלל. והביא מש"כ המשכנות יעקב (אה"ע מ"ז) להביא ראיה מסוגיין, דאם היו איסורים חלים ג"כ על הקטנים, א"כ איך אמרי' כאן דכשהקטן נעשה גדול חלו כל האיסורים בבת אחת, הרי כבר חלו האיסורים עליו מקודם כשהי' קטן, וא"כ הול"ל דהאיסור שני אינו חל. וע' בקהלות יעקב (סי' ל"א) שדחה ראיית המשכנ"י מסוגיין, דאע"פ דקטנים בכלל אזהרת איסורין, מ"מ כיון שאינם בדין עונשין שפיר יכול איסור שני לחול על הראשון, ואין בזה דין של אין איסור חל על איסור. וביאר ע"פ מש"כ הפמ"ג (פתיחה כוללת להל' פסח סוף חלק שני, וכעין מה שהבאנו לעיל דף ל"ב) מהבית הלוי א', מ"ד, דכל הדין אחע"א הוא רק לגבי עונשין, אבל ודאי אף קטן י"ל דעובר כל האיסורים, ומה דאמרי' דכשהי' קטן לא חלו האיסורים לענין אין איסור חל על איסור, היינו דרק האיסור ראשון שחל עם עונשו מעכב האיסור השני מלחול, וכיון שהעונשין חלין בב"א, כשנעשה גדול, א"כ שפיר י"ל דחשיב איסור בב"א.

ו. כגון שחתך אצבעו בסכין טמאה

כ' תוס', דצ"ל דהי' אצבעו תחובה עד משהו אחרון, דכשנגע בו הסכין נטמא ונעשה בעל מום. אבל הריטב"א חולק וכ' דתוך כדי דיבור חשיב בת אחת, ואע"ג דנגע מקמי דנחתך, ואי"צ להיות בבת אחת ממש.

ז. שחתך אצבעו בסכין טמאה

הק' המהרש"ל, אמאי לא מוקי לה כשנטמא ואח"כ חתך אצבעו או שאר מום, דהא טומאה הותרה בציבור, וא"כ אתיא בבת אחת, דעכשיו אסור לעבוד, וא"כ הדרה עלי' איסור לעבוד בטומאה. וכ' דעכצ"ל דלא ס"ל הותרה לגמרי אלא דחוי' היא, ומש"ה לא שרי לכתחלה אא"כ נטמאו כל הכהנים, אבל אם נשאר חד כהן טהור אסור. וע' במהרש"א שכ' דלא קשה כלל, דכיון דקודם שנעשה בעל מום הי' ראוי כבר לעשות עבודה בטומאה, א"כ לכ"ע שוב לא יחול האיסור טומאה כשנעשה בעל מום, וא"כ על כרחך צריך לאוקממי' כשהוציא ב' שערות או שחתך אצבעו בסכין טמאה. ובקרני רא"ם שם כ' דסברת המהרש"א צ"ע, אבל כ' דכיון דאזלי' השתא בשי' ר' יוסי, ור' יוסי ס"ל טומאה דחוי' בציבור, א"כ לא קשה כלל.

א. במאי קמפלגי באיסור כולל וכו'

הק' הרשב"א, דהא בר קפרא משום דכשהותרה לכל הותרה קאמה. ותנ' (וכ"כ הריטב"א בדף לב), דבאמת עיקר טעם פלוגתייהו הוא כמו דאי' בגמון, אליבא דר' יוסי או דר' שמעון ובאיסור כולל ובבת אחת, אבל כל אחד מחפש טעם לסייע לדעתו, וזהו מדוייק בלשון הגמ', "התחיל ר' חייא לדון, וכו'", דהתחיל לדון לסייע לעיקר דינו.

ב. אתיא לה שבת, מגו דקא מיתסר

במלאכה, מיתסר נמי בעבודה

כ' הערוך לנר דמכאן ק' למש"כ רש"י בחולין (קא): דשבת הוי איסור מוסיף על יו"כ משום שמוסיף מיתת ב"ד, דא"כ ה"ה כאן י"ל דהוי שבת איסור מוסיף על איסור זרות, משום דהוסיף מיתת ב"ד, ולמה חשיב איסור כולל. והביא שכן הק' השער המלך (איסורי ביאה יז, ח) והניח בצ"ע. והערל"נ כ' לתרץ דלפי מאי דמסקינן דצריכין לאוקמי' ציור זה דזר ששימש אליבא דר' יוסי דס"ל דהבערה ללא יצאת, ותרתני איסורי קאמה א"כ נמצא שלא הוסיף מיתת ב"ד כלל, דבין זרות ובין הבערה בשבת לוקין.

ג. אלא מליקה, בבת אחת הוא דמשכחת לה וכו'

פי' רש"י ותוס', דהיינו דחל האיסור נבילה והאיסור זרות בבת אחת, או מיד לאחר המליקה או מיד לאחר הזריקה. אבל הראב"ד (הובא ברשב"א ורמב"ן) פי' דהאיסור זרות ונבלות חלין עליו בבת אחת מיד כשנעשה גדול, ואף דעוף זה עדיין לא נמלק, מ"מ הרי איכא נבלות טובא דמתסר בהו. משא"כ בעל מום ששימש בטומאה, ליכא למימר דכי אייתי ב' שערות איחייב לי' משום בעל מום ומשום טומאה, דאכתי מחוסר מעשה דטומאה, ולא חל עלי' איסור טומאה עד דאיטמי לי'. וע' ברמב"ן שהק' עליו דא"כ מ"ט בחמותו ונעשית אשת איש אמאי נידון בחמותו, הרי כשנעשה גדול חל עלי' האיסור אשת איש, שהרי הרבה א"א בעולם, משא"כ איסור חמותו הוא לכאור' כמו איסור טומאה דחשיב מחוסר מעשה. וע' בשיעורי ר' שמואל (רפ"ג), דביאר דכוונת הראב"ד הוא דנבילה הוא איסור חפצא, ולכן לא חשיב מחוסר מעשה מה דליתא עדיין האיסור חפצא בעולם, משא"כ באיסור טומאה ובעל מום דהוי איסור גברא, בזה כל זמן דלא הוה טמא ובעל מום הוי מחוסר מעשה. ולפ"ז, בחמותו, שהוא ג"כ איסור חפצא, הוי נמי כנבילה, והי' לו לחול עם איסור אשת איש בבת אחת.

ד. אלא קמפלגי באיסור בבת אחת

הק' התוס' רי"ד (קידושין נ), הרי אמרי' שאין איסור חל על איסור, וקיי"ל דכל שאינו בזה אחר זה בבת אחת אינו, וא"כ למה ס"ל דחלין בבת אחת. ותירוצו אינו ברור כ"כ, וכנראה דכוונתו לומר דהיכא שהוא בא להחיל חלות, בזה יכולין לומר